

Cât și cum mai contează companiile de stat în economia Republicii Moldova?

Decembrie, 2024

Stas Madan,
Director de program, Expert-Grup

Companiile de stat continuă să joace un rol important în economia națională ca proprietari semnificativi, operatori și angajați în mai multe sectoare strategice. Acestea gestionează infrastructuri critice la nivel național, cum ar fi importul și distribuția de gaze, rețelele electrice, telecomunicații, căile ferate, transport sau infrastructura drumurilor. Pe lângă aceasta, multe companii de stat oferă servicii publice importante. Având în vedere că, în ultimă instanță, proprietarii companiilor de stat sunt cetățenii Republicii Moldova, este de interes public să fie prezentat un tablou privind structura acestei proprietăți. Această analiză vine să cuantifice cum a evoluat contribuția proprietății de stat la formarea valorii în economie, câte companii mai sunt în proprietatea statului și care este starea acestora, dar și care sunt sectoarele unde companiile de stat încă au o prezență semnificativă.

Contribuția proprietății de stat la formarea valorii în economie

Structura economiei Republicii Moldova în funcție de formele de proprietate a avut modificări semnificative în ultimii 20 de ani, principala determinantă pe termen lung fiind scăderea ponderii proprietății publice și creșterea în paralel a contribuției capitalului privat local și străin. Cota capitalului privat local la formarea PIB a crescut continuu de la 50,2% în anul 2005 la 62,8% în anul 2022, această evoluție reflectând tranziția Moldovei spre o economie de piață. Contribuția firmelor cu prezența capitalului străin (străin și mixt) a avut un trend ascendent de la 13,6% în anul 2005 la 21,2% în anul 2010 și respectiv până la 23,3% în anul 2019. Totuși, în perioada 2019-2022 observăm o inversare de trend și respectiv scăderea ponderii proprietății străine și a întreprinderilor mixte în economia Republicii Moldova, de la 23,3% în 2019 la 19,5% în 2022. Dinamica dată este rezultatul celor două crize majore prin care a trecut țara noastră: i) impactul pandemiei Covid-19, care au afectat sever activitatea de atragere a Investițiilor Străine Directe (ISD) la nivel global, Moldova nefiind o excepție în acest sens. Investitorii străini au devenit mai precauți, concentrându-se pe piețele lor de origine, ii) impactul războiului din Ucraina, manifestat atât prin amplificarea riscurilor geopolitice, cât și prin destabilizarea economică regională. Așa cum investitorii străini tind să evite zonele cu riscuri geopolitice ridicate, apropierea Moldovei de zona conflict. În condițiile în care, exceptând Belarusul, este unicul vecin al Ucrainei care nu face parte din NATO, a descurajat noi investiții, iar aceasta a avut drept urmare o scădere a contribuției capitalului străin la formarea economiei.

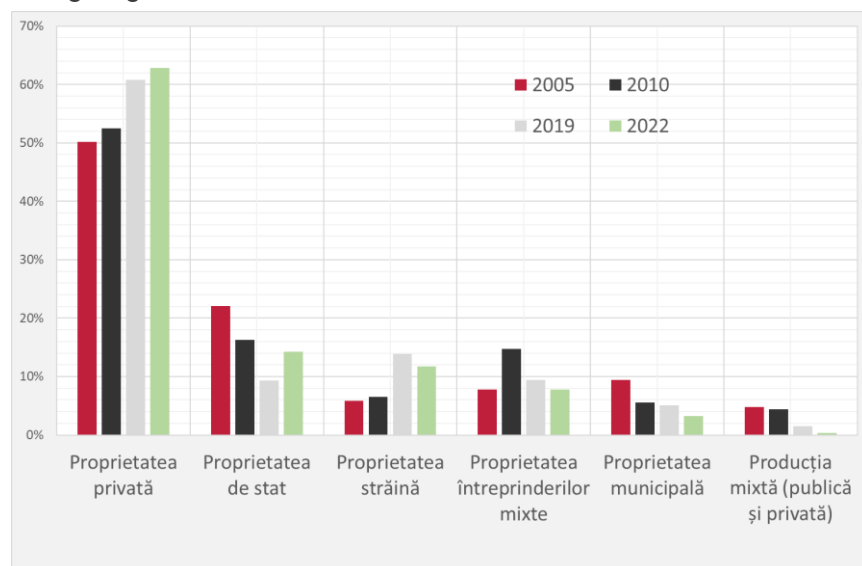
După o scădere continuă a ponderii proprietății de stat la formarea PIB, ultimii ani reflectă o revenire în creștere a rolului statului în economie. Ponderea proprietății de stat ca și contributor la formarea PIB a scăzut de la 22% în anul 2005 la 16,3% în anul 2010 și respectiv 9,3% în anul 2019. Această dinamică reflectă tranziția mai accentuată a economiei moldovenești la mecanismele economiei de piață. Din perspectiva companiilor de stat, evoluția dată se explică prin câțiva factori: i) Reconfigurarea structurii economiei. În timp ce cea mai mare expunere a statului este în sectoare care au avut evoluții mai lente sau stagnare (ex: energie, utilități, transport feroviar), alte sectoare ale economiei dominate de proprietatea privată și străină (ex:

Analiza a fost realizată de Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” în cadrul proiectului „Asistență tehnică pentru APP și ME în vederea adoptării celor mai bune practici și standarde internaționale în domeniul guvernancei corporative a întreprinderilor de stat”, cu suportul Fundației Soros Moldova.

Comerț, Automotive, IT) au câștigat teren în structura PIB-ului prin evoluții de creșteri mai semnificative, ii) Administrarea deficitară și nesistemică a proprietății publice. În multe cazuri proprietatea publică a companiilor de stat și-a pierdut din valoare din cauza problemelor asociate cu incoerența politicii de proprietate a statului, influența clientelismului politic în gestiunea acestora, corupția, ineficiența, precum și neaplicarea celor mai bune practici în domeniul managementului și guvernantei corporative a acestor întreprinderi, precum și iii) Privatizările. Chiar dacă deetatismul proprietății publice constituie un factor care explică parțial reducerea prezenței statului în economie, în ultimii 20 ani Republica Moldova are puține istorii de succes de privatizare a activelor statului. Mai mult decât atât, chiar dacă în acest interval de timp ponderea proprietății străine și mixte (private plus străine) în formarea valorii adăugate brute în economie a crescut de la 13,6% în anul 2005 la 23,3% în 2019, există foarte puține exemple în care procesul de privatizare să constituie catalizator de atragere a investițiilor străine. Or, realitatea acestei perioade arată că privatizarea sau concesionarea chiar și a unor active de importanță strategică precum Aeroportul Internațional Chișinău, Air Moldova sau Gările și stațiile auto au avut loc cu multe semne de întrebare legate de legalitate, transparență sau acțiuni desfășurate în detrimentul intereselor statului.

Cota proprietății de stat în structura PIB a crescut de la 9,3% în anul 2019 la 14,2% în anul 2022. Suprapunerea mai multor crize a relevat nevoia stringentă de intervenție a statului în economie. Principala sursă de creștere a cotei proprietății de stat este reprezentată de extinderea mai semnificativă a cheltuielilor publice. Astfel, în contextul post-pandemic și al conflictului din Ucraina, guvernul a admis deficite mai mari ale bugetului public național, majorând mai accelerat cheltuielile în domenii precum infrastructura și protecția socială, ceea ce a consolidat rolul proprietății de stat. Totodată, în această perioadă criza energetică a impus consolidarea rolului companiilor de stat din acest domeniu, ceea ce le-a permis să-și mențină sau să-și crească contribuția la PIB. De asemenea, potrivit estimărilor, cota companiilor de stat la formarea PIB prin valoarea adăugată generată este de aproximativ 3,5%.

Figura 1. Structura PIB pe forme de proprietate după valoarea adăugată generată

Sursa: Publicațiile BNS "Conturi naționale și regionale"

Structura sectorială a formării valorii adăugate pe forme de proprietate relevă că economia Republicii Moldova este puternic orientată spre sectorul privat, în special în agricultură, construcții și tranzacții imobiliare. Astfel, în anul 2022 capitalul privat local a fost prezent la formarea valorii adăugate în proporție de 95,3% în agricultură, 90,6% în construcții, 90,1% în sectorul de tranzacții imobiliare și 85,2% în HoReCa. Totodată, capitalul privat local domină formarea valorii adăugate și în comerț, transport și depozitare, servicii de suport pentru afaceri și industrie. Sectorul privat străin și mixt (străin plus local) este dominant în sectorul

de activități financiare și de asigurări (58,5%) și Informații și comunicații (44,7%), având o prezență impunătoare și în industrie (43,6%). Totodată, capitalul privat străin și mixt are contribuție importantă și la formarea valorii adăugate din sectorul de Energie și utilități (23,5%), cât și Comerț (20%).

Contribuția proprietății de stat este limitată la sectoarele strategice, precum utilitățile și administrația publică. Astfel, cea mai impunătoare prezență este raportată în sectoarele de Administrație publică, apărare, învățământ, sănătate, protecție socială (66,5%), care în mare parte presupune intervenții fără utilizarea companiilor de stat. Pe de altă parte, prezența statului în sectorul de Energie și utilități (55,7%) este realizată prin intermediul companiilor de stat. De asemenea, statul rămâne cu o prezență importantă în sectorul de informații și comunicații (17,8%), Transport și depozitare (7,0%) și o prezență marginală în industrie, agricultură și alte servicii. Similar proprietății de stat, aportul proprietății municipale la formarea valorii adăugate este cel mai vizibil în Administrație publică, apărare, învățământ, sănătate, protecție socială (15,3%) și Energie și utilități (11,2%).

Tabelul 1. Structura sectorială a formării valorii adăugate pe forme de proprietate, anul 2022

Sectorul	Structura formării valorii adăugate pe forme de proprietate					Ponderea sectorului în Total PIB, %
	De stat	Municipală	Privată locală	Privată + Publică	Străină + Mixtă	
Agricultură	1.0%	0.0%	95.3%	0.0%	3.7%	8.1
Industria	1.6%	0.0%	53.8%	0.9%	43.6%	9.5
Energie și utilități	55.7%	11.2%	7.5%	2.2%	23.5%	2.0
Construcții	0.0%	0.7%	90.6%	1.5%	7.1%	7.6
Comerț	0.2%	0.0%	79.8%	0.0%	20.0%	16.6
Transport și depozitare	7.0%	3.8%	78.8%	0.1%	10.4%	4.6
HoReCa	0.9%	2.6%	85.2%	0.0%	11.4%	1.3
Informații și comunicații	17.8%	0.1%	37.4%	0.0%	44.7%	6.6
Activități financiare și de asigurări	0.2%	0.0%	41.3%	0.0%	58.5%	3.1
Tranzacții imobiliare	0.2%	1.0%	90.1%	0.1%	8.6%	7.2
Administrație publică, apărare, învățământ, sănătate, protecție socială	66.5%	15.3%	14.4%	0.0%	3.8%	14.3
Alte servicii	3.1%	1.7%	81.4%	0.1%	13.7%	5.2
Total Valoarea Adăugată Brută	14.5%	3.3%	63.2%	0.3%	18.6%	86.1
Impozite nete pe produse	12.3%	2.9%	60.1%	0.5%	24.1%	13.9
PRODUSUL INTERN BRUT	14.2%	3.2%	62.8%	0.3%	19.4%	1.0

Sursa: calculele autorului în baza publicației BNS "Conturi naționale și regionale", ediția 2023

Câte companii de stat mai există în Republica Moldova

În Republica Moldova companiile de stat îmbracă 2 forme distincte de organizare juridică: (i) Întreprinderi de stat și (ii) Societăți comerciale cu capital de stat ori cu capital de stat și privat, având statut de societăți pe acțiuni (SA) sau societăți cu răspundere limitată (SRL), iar termenul de „companii de stat” folosit în cadrul studiului se referă la cele două tipuri de entități economice de stat.

Totodată, în scopul analizei economico-financiare a activității sunt luate în considerare întreprinderile de stat și societățile comerciale în care cota de participare a statului este mai mare de 30 la sută din capitalul social.

Potrivit datelor din Registrul patrimoniului public, gestionat de Agenția Proprietății Publice², conform situației de la 1 ianuarie 2024 acesta conținea un număr de 167 întreprinderi de stat și 66 societăți pe acțiuni cu prezența cotelor statului, din care în 55 din ele statul are o prezență în acționariat / cote-părți de peste 30 la sută. În același timp, din cele 222 de întreprinderi de stat (ÎS) și societăți comerciale cu cotele statului de peste 30%, numărul real al întreprinderilor care au depus rapoarte anuale la Biroul Național de Statistică (BNS) constituie 149 de entități. Această diferență se explică prin faptul că o serie de întreprinderi fie i) se află în proces de lichidare, ii) se află în procedura insolvenței sau iii) nu desfășoară activitate, dar sunt înregistrate în continuare la Agenția Servicii Publice. De exemplu, din datele prezentate de Agenția Proprietății Publice (APP), care este entitate de proprietate pentru cele mai multe companii de stat³, la începutul anului 2024:

- 11 întreprinderi se aflau în procedura de lichidare,
- 37 de întreprinderi se aflau în procedura insolvenței,
- 38 de întreprinderi nu desfășoară activitate, dar sunt înregistrate în continuare la Agenția Servicii Publice.

Comparativ cu anul 2017, numărul companiilor de stat din registrul patrimoniului public a scăzut de la 299 la 222.

Anul 2017 este unul de referință, deoarece odată cu adoptarea în anul 2017 a Legii cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, Republica Moldova a început un proces de aliniere a cadrului de activitate a companiilor de stat la principiile de guvernare ale OCDE.

Astfel, scăderea numărului companiilor de stat se datorează în mare parte activităților de optimizare a dimensiunii și structurii de administrare a proprietății publice. De exemplu, s-au făcut pași importanți în direcția reorganizării multor companii de stat în alte forme juridice de organizare prevăzute de legislație, în special transformarea multor întreprinderi de stat în instituții publice acolo unde activitățile nu sunt specifice activității de antreprenariat, dar și proceduri de reorganizare sau dizolvare a unor societăți pe acțiuni. În plus, mai multe întreprinderi care figurau doar pe hârtie au fost lichidate. De exemplu, datele disponibile arată că în perioada 2019-2023 au fost reorganizate un număr de 40 de întreprinderi, iar alte 33 de întreprinderi - lichidate. Este de menționat că în perioada 2022-2023 nici o companie de stat nu a fost supusă privatizării.

Raportat la datele agregate din statistica antreprenoriatului pentru anul 2023, companiile de stat dețin 14,6% din capitalul propriu și 12,1% din total active.

Pe de altă parte, aceste 2 tipuri de întreprinderi generează vânzări de 60,1 miliarde Lei (9,4% din total) și asigură 5,7% din totalul angajaților (30,5 mii). Deși dețin active de peste 35 miliarde Lei, ÎS generează vânzări de doar 6,1 miliarde Lei. Această situație este cauzată și de faptul că în continuare există multe ÎS pentru care această formă de organizare a activității este improprie. De exemplu, ÎS Administrația de Stat a Drumurilor (ASD), o instituție care în esență se ocupă de distribuția banilor din Fondul Rutier, are indicate active de 20,5 miliarde Lei⁴, din care cea mai mare parte e reprezentată de valoarea drumurilor publice care se află în gestiunea ASD. Pe de altă parte, veniturile din vânzări ale societăților comerciale cu cota statului de peste 30% au crescut în anul 2023 f-a-p cu 20,1% până la valoarea de 54 miliarde Lei. Acest rezultat însă nu poate fi atribuit neapărat unor performanțe notabile. Cea mai mare parte a venitului acestor întreprinderi sunt formate de la companiile din sectorul energetic, a căror venituri sunt în mare parte reglementate, adică depind de prețurile de import a resurselor energetice și de tarifele stabilite de ANRE.

² <https://app.gov.md/registrul-patrimoniului/>

³ 118 întreprinderi de stat și 65 societăți comerciale cu cota de stat

⁴ <https://app.gov.md/companies/administratia-de-stat-a-drumurilor/>

Tabelul 2. Date generale despre activitatea ÎS și societăților pe acțiuni cu cota statului mai mare de 30%

Indicatori	2023			2022		
	IS	Societăți comerciale cu cota statului de peste 30%	Total companii de stat	IS	Societăți comerciale cu cota statului de peste 30%	Total companii de stat
Total unități existente la sfârșitul anului	167	55	222	173	58	231
Întreprinderi care au prezentat rapoarte la BNS	110	39	149	118	39	157
Active, mil Lei	35,466	40,893	76,359	31,948	45,707	77,655
<i>inclusiv ponderea în total</i>	5.6%	6.5%	12.1%	5.3%	7.5%	12.8%
Capital Propriu, mil Lei	22,605	16,996	39,601	19,890	16,503	36,394
<i>inclusiv ponderea în total</i>	8.4%	6.3%	14.6%	8.1%	6.7%	14.7%
Angajați	19,741	10,791	30,532	19,501	10,450	29,951
<i>inclusiv ponderea în total</i>	3.7%	2.0%	5.7%	3.7%	2.0%	5.7%
Cifra de afacere, mil Lei	6,102	54,019	60,121	5,102	44,986	50,088
<i>inclusiv ponderea în total</i>	1.0%	8.4%	9.4%	0.8%	7.4%	8.2%

Surse: Calculele autorului în baza datelor APP și BNS

Sectoarele unde companiile de stat încă contează

Pentru o mai bună înțelegere a rolului companiilor de stat în economia națională a fost analizată structura acestora pe sectoare economice, cât și ponderea lor în diferite sectoare în baza datelor privind numărul de angajați și cifra de afacere. După cum poate fi desprins din tabelul de mai jos, 72,4% din totalul vânzărilor companiilor controlate de stat sunt generate de entitățile din domeniul energie și utilități, urmate la mare distanță de alte servicii (14,7%), precum și transport și depozitare (4,2%) și industrie (3,2%). Comparativ cu anul 2017, structura sectorială a vânzărilor companiilor de stat a avut unele modificări notabile, reflectate în special prin creșterea ponderii sectorului de energie și utilități +11,5 puncte procentuale (p.p.), alte servicii +12,5 p.p, dar și scăderea sectorului de transport și depozitare -13,1 p.p și informații și comunicații -5,1 p.p. Referitor la distribuția personalului angajat, structura este ceva mai echilibrată, iar cei mai mari angajatori sunt întreprinderile din sectorul de transport și depozitare (32,6%), energie și utilități (17,9%) agricultură (inclusiv silvicultura) cu 12% și alte servicii (10%).

Tabelul 3. Structura pe sectoare economice a întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu cota statului peste 30 la sută

Sectorul	Angajați		Venituri din vânzări	
	2023	2017	2023	2017
Administrație publică, apărare, învățământ, sănătate, protecție socială	2.4%	2.1%	0.2%	0.5%
Agricultură	12.0%	10.7%	0.9%	1.5%
Alte servicii	10.0%	13.3%	14.7%	2.2%
Comerț	0.3%	0.4%	0.2%	0.6%
Construcții	5.1%	5.0%	1.2%	3.0%
Energie și utilități	17.9%	14.4%	72.4%	60.9%
HoReCa	0.1%	0.3%	0.0%	0.0%

Industrie	9.3%	9.6%	3.2%	5.8%
Informații și comunicații	9.3%	8.8%	2.9%	7.9%
Transport și depozitare	32.6%	34.3%	4.2%	17.2%
Tranzacții imobiliare	1.1%	1.0%	0.1%	0.2%
TOTAL	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Întreprinderi din Registrul patrimoniului public conform situației de la 1 ianuarie 2024 și 1 ianuarie 2018 (în baza datelor financiare din anii 2023, respectiv 2017)

Surse: Calculele autorului în baza datelor APP și BNS

Analizând prezența companiilor de stat în diferite sectoare ale economiei putem remarca că:

- **În sectorul energie și utilități dominat de monopoluri și oligopoluri naturale** companiile cu prezența statului dețin 28,4% din personal și formează 73,5 din cifra de afacere. Comparativ cu anul 2017, ponderea acestora în totalul vânzărilor a crescut cu 8,7 p.p, acest fapt fiind datorat creșterii costurilor resurselor energetice, respectiv și a tarifelor reglementate din care se formează vânzările. În anul 2023 cele mai mari vânzări din companiile din acest sector au fost raportate de către Energocom și compania moldo-rusă Moldovagaz.
- **Sectorul de alte servicii a cunoscut o creștere substanțială a cotei companiilor de stat în total vânzări de la 5,8% în anul 2017 la 28,9% în anul 2023.** Principalul factor care a generat evoluția dată este efectul instituirii monopolului de stat pe piața jocurilor de noroc, care a fost capitalizat de către Loteria Națională a Moldovei. Compania dată a generat în anul 2023 vânzări de 8,4 miliarde Lei, aproape dublu comparativ cu anul 2021, asta deși începând cu anul 2022 a intrat în vigoare interzicerea de orice formă a publicității la pariuri sportive și jocuri de loterie. În categoria de alte servicii mai intră companii de stat de pază, institute de cercetări și proiectare, dar și centrul expozițional Moldexpo.
- **Companiile de stat din sectorul de Transport și depozitare rămân un angajator important cu o pondere de 23,7%, în scădere cu -9,8 p.p față de anul 2017.** O scădere și mai notabilă se manifestă în ceea ce privește ponderea sectorului de stat în total vânzări din acest sector de la 23% în anul 2017 la 8,2% în anul 2023. Evoluția dată este dictată de privatizarea Air Moldova în anul 2018. Totodată, un element de noutate în acest sector a apărut odată cu revenirea Aeroportului internațional Chișinău în gestiunea statului în anul 2023, întreprinderea de stat obținând în anul 2023 vânzări în sumă de 674 milioane Lei⁵. Ponderea mare a companiilor de stat în total angajați din sectorul Transport și depozitare se datorează aflării în această categorie a celor mai mari întreprinderi ale statului în termeni de număr de angajați – Calea Ferată a Moldovei și Poșta Moldovei.
- **În sectorul de informații și comunicații (TIC) statul rămâne cu o prezență importantă prin intermediul Moldtelecom.** Datorită stagnării sectorului de comunicații electronice și ascensiunii fulminante a sectorului IT din ultimii ani, cota de piață a companiilor de stat în domeniul TIC a scăzut de la 17,1% în 2017 la 6,9% în 2023 în cazul veniturilor din vânzări și de la 16,4% la 8,5% în cazul numărului de angajați.
- **Ponderea de 9,1% din total angajați deținută de entități de stat în agricultură (inclusiv silvicultură) se datorează în mare parte subdiviziunilor Moldsilva, care la moment au formă de organizare juridică drept întreprinderi de stat.** Reieșind din reformele aflate în derulare în sectorul companiilor de stat, este de așteptat ca aceste entități să fie reorganizate în subdiviziuni ale Moldsilva, având în vedere că scopul prioritar al acestora nu este activitatea antreprenorială, ci conservarea ecosistemului silvic și împădurirea țării.

⁵ <https://app.gov.md/companies/aeroportul-international-chisinau/>

- **În sectorul de Construcții, companiile de stat, preponderent prin intermediul celor 10 societăți pe acțiuni de drumuri, dețin 5,1% din total angajați și 2,6% din vânzările generate.** Este de menționat că odată cu implementarea reformei „modului de administrare a drumurilor”, cele 10 SA drumuri ar urma să fie comasate cu Administrația de Stat a Drumurilor. Reforma dată, aprobată de parlament, este în contradicție cu viziunea statului atât în domeniul administrării drumurilor, cât în domeniul administrării și deetatăzării proprietății publice⁶.
- **Companiile de stat generează 2,9% din vânzările sectorului industrial și asigură 2,2% din locurile de muncă.** Prezența statului în acest domeniu este realizată în principal prin întreprinderile din domeniul vitivinicol Cricova, Mileștii Mici și Barza Albă, întreprinderi care în virtutea statului de patrimoniu național nu sunt pasibile privatizării. În același timp, statul mai deține întreprinderi importante precum SA Franzeluța, ÎS Fabrica de sticlă din Chișinău, dar și tipografii (Combinatul Poligrafic, Tipografia Centrală). Aceste întreprinderi activează în sectoare concurențiale și în mod normal ar trebui să fie pasibile de privatizare.

Tabelul 4. Prezența întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu cota statului peste 30 la sută în diferite sectoare ale economiei naționale

Sectorul	Angajați		Venituri din vânzări	
	2023	2017	2023	2017
Activități financiare și de asigurări	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Administrație publică, apărare, învățământ, sănătate, protecție socială	1.0%	1.4%	0.3%	1.4%
Agricultură	9.1%	10.1%	2.2%	2.4%
Alte servicii	7.7%	14.4%	28.9%	5.8%
Comerț	0.1%	0.2%	0.0%	0.1%
Construcții	5.1%	7.6%	2.6%	4.5%
Energie și utilități	28.4%	30.3%	73.5%	64.8%
HoReCa	0.1%	0.8%	0.1%	0.4%
Industrie	2.9%	3.9%	2.2%	3.0%
Informații și comunicații	8.5%	16.4%	6.9%	17.1%
Transport și depozitare	23.7%	33.5%	8.2%	23.0%
Tranzacții imobiliare	2.5%	2.9%	0.8%	1.3%
TOTAL	5.7%	8.1%	9.4%	7.8%

Surse: Calculele autorului în baza datelor APP și BNS

Ce urmează pentru sectorul companiilor de stat

Din 21 decembrie 2022, Republica Moldova are un document de planificare strategică dedicat administrării și deetatăzării proprietății publice care integrează principiile OCDE de bună guvernanță a companiilor de stat. Odată cu aprobarea „Strategiei cu privire la administrarea proprietății de stat în domeniul întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat pentru anii 2022-2030”⁷ Guvernul răspunde la trei întrebări fundamentale: i) Cum statul justifică prezența sa în economie și cum acesta planifică

⁶ <https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/2552-disfunc%C8%9Bionalit%C4%83%C8%9Bile-majore-ale-procesului-de-promovare-a-politicilor-publice-descrie-pe-exemplul-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-%E2%80%9Emodului-de-administrare-a-drumurilor%E2%80%9D>

⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135610&lang=ro

să o raționalizeze? , ii) Ce măsuri vor fi întreprinse pentru consolidarea capacității statului de administrare a proprietății publice?, iii) Cum va fi îmbunătățită guvernanta și transparența administrării companiilor de stat?. Raționamentele Strategiei punctează: (i) sprijinul intereselor economice naționale, (ii) menținerea infrastructurii critice, (iii) producția de bunuri și servicii strategice și (iv) acordarea serviciilor sociale de bază.

Una din prevederile strategiei date este și elaborarea mecanismului de triere a întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital de stat. Mecanismul dat a fost aprobat prin HG819 din 27 octombrie 2023⁸ și prevede clasificarea întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital de stat în următoarele categorii:

- Categoria 1. Întreprinderi nepasibile de privatizare
- Categoria 2. Întreprinderi recomandate pentru reorganizare în altă formă juridică de organizare
- Categoria 3. Întreprinderi pasibile de privatizare după restructurare/modernizare
- Categoria 4. Întreprinderi recomandate pentru privatizare imediată
- Categoria 5. Întreprinderi recomandate spre lichidare.

Respectiv, pentru toate aceste categorii, sunt stabilite un set de criterii, care permit încadrarea companiei de stat în una din aceste categorii, fiind luate în calcul rolul și specificul de activitate al întreprinderilor, performanța și sustenabilitatea financiară al acestora.

Guvernul a efectuat trierea companiilor de stat, dar încă nu a prezentat lista publicului larg. După cum rezultă din ultima versiune actualizată a Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare dintre Republica Moldova și Fondul Monetar internațional din iunie 2024⁹, Guvernul a finalizat trierea companiilor de stat aflate în proprietatea autorităților publice centrale la sfârșitul anului 2023. Chiar dacă în Memorandum guvernul s-a angajat ca pentru a spori transparența acțiunilor statului, să publice rezultatele triajului pe pagina web a Guvernului, până la momentul actual rezultatele complete ale triajului nu au fost prezentate publicului.

Chiar și așa, companiile de stat care fac parte din categoria celor care nu vor fi privatizate este publică. Aceasta deoarece legea nr. 121 din 04-05-2007 privind administrarea și deținutarea proprietății publice prevede ca toate întreprinderile statului nepasibile privatizării să fie incluse în Anexa la legea dată. În vara acestui an parlamentul a votat actualizarea acestei liste¹⁰, care la moment include 27 de societăți comerciale cu capital de stat și 67 de întreprinderi de stat. Totodată, o parte din întreprinderile de stat incluse, urmând logica mecanismului de triere, vor fi reorganizate în instituții aferente sectorului public. Este de menționat că companiile de stat care rămân în proprietatea statului se încadrează cel puțin în unul din următoarele criterii:

1. Activitatea de bază depinde direct de utilizarea bunurilor proprietate publică din domeniul public;
2. Deține poziție de monopol de stat, monopol natural sau fiscal;
3. Asigură operarea unor activități de care depinde direct securitatea națională;
4. Există angajamente pe termen lung din partea statului;
5. Prestează / livrează servicii/bunuri de importanță majoră în lipsa pieței / insuficienței acute de operatori economici privați.

⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139984&lang=ro

⁹ https://imf.md/press/LOI-MEFP-TMU_rom_Jun24.pdf

¹⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145904&lang=ro#